

СУТНІСТЬ ТА ВЛАСТИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Сутність соціального капіталу можна визначити як потік і запас, або потенціал ресурсів, сформований інвестиціями соціально-економічної природи, мобілізованих або потенційних, які накопичуються в одиничного актора як представника когорти економічно активного населення або у групи цього ж населення завдяки наявності стійкої мережі інституціоналізованих зв'язків або відносин взаємного визнання і продуктивне використання яких приносить віддачу (в межах продуктивного формування, розподілу, перерозподілу та використання робочої сили на ринку праці) [1]. Розвиненість і оптимальне структурування соціального капіталу дозволяють консолідувати загальні й індивідуальні цілі та наблизитися до соціального оптимуму — коли досягнення економічними акторами індивідуальних цілей на ринку праці (престижна зайнятість; справедлива винагорода за працю, яка відповідає соціальним стандартам і відбиває реальний внесок працівника; хороші умови праці; можливість для максимального розвитку і застосування індивідуальних здібностей людей; соціальна інтеграція в робітничих колективах та інші складові якості трудового життя) — веде до досягнення суспільних цілей (економічне піднесення та зростання добробуту населення до соціальних стандартів високорозвинених країн через забезпечення продуктивної зайнятості на постіндустріальних засадах), і навпаки, тобто — формується суспільство розвинутого соціального партнерства та позитивної соціальної рівноваги.

Можна виділити такі властивості соціального капіталу:

- обмеженість як *господарського ресурсу*: доступність до певних ресурсів соціальної мережі підвищує конкурентоспроможність окремих акторів на ринку праці, тобто їх шанси за кращі умови реалізації та відтворення своєї робочої сили, і, згідно оптимуму Парето, скорочуючи аналогічні шанси інших акторів, представлених на ринку праці, які не володіють членством певної, привілейованої за окремими аспектами сфери зайнятості, соціальної мережі;
- здатність до *нагромадження* — це ресурс не лише зберігається, але й поповнюється. Тому інвестування одного з агентів мультиплікативно збільшує наявний капітал соціальної мережі, а деякі форми соціального капіталу мають здатність передавати вигоди від їхнього використання тим, хто інвестує в них;
- *ліквідність*, тобто спроможність безпосередньо або побічно, незалежно від своїх предметних форм, перетворюватися в грошову форму. Ця ліквідність забезпечується завдяки наявності *вартості*, під якою розуміється кількісно певна здатність до обміну на інші ресурси;
- здатність до *конвертації* — *постійній зміні власних форм*. Цей капітал включений у процес кругообігу вартості робочої сили, у якому грошова форма відтворення робочої сили задає одночасно відправну й кінцеву точки руху.

Понад те, він відтворюється саме завдяки зміні своїх форм, їхньому взаємному перетворенню;

• *здатність створювати нову, додаткову вартість*. У контексті проблематики підтеми відділу ведемо мову вже не про екстенсивно-кількісне нагромадження ресурсу, але про вартісне збільшення, що виникає в результаті конвертації форм капіталу.

Методологічними принципами дослідження впливу соціального капіталу на ринок праці доцільно визначити такі:

принцип системності означає дослідження усієї сукупності складних взаємозв'язків і зорієнтований на розширене, багатоаспектне, мультиатрибутивне дослідження розвиненості й оптимального структурування соціального капіталу в контексті нагальності консолідації загальнонаціональних завдань ринку та індивідуальних цілей економічних акторів, присутніх на ринку праці;

принцип комплексності передбачає урахування сукупності показників соціального капіталу, найважливішими з яких є такі, що характеризують структурно-економічні та соціальні процеси, а також має відображати прямі і зворотні зв'язки між показниками соціального капіталу та індикаторами зайнятості населення;

принцип соціальної адаптивності соціального капіталу щодо поточних та найбільш нагальних потреб ринку праці передбачає оцінку міри розвиненості потоків та запасів цього капіталу в мережах ринку праці та реалізації соціальних настанов і орієнтирів в практиці функціонування сфери зайнятості, а також власне у методах їх регулювання. Це вимагає оцінки характеру перебігу процесів у існуючих соціальних мережах на ринку праці з двох найбільш доцільних в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи позицій — в аспекті потреб населення, зайнятого у сфері офіційної економіки чи безробітного та в аспекті необхідності забезпечення відновлення темпів соціально-економічного розвитку країни, постіндустріальної модернізації економіки, соціалізації усіх сфер соціально-трудова відносин;

принцип оптимальності і ефективності націлений на урахування обмеженості ресурсів соціального капіталу, оскільки лише ефективне використання обмежених ресурсів, у тому числі капіталу, — шлях до рішення проблеми задоволення потреб агентів ринку праці. Передбачає побудову, дослідження, оцінку і вибір за певними критеріями альтернатив досягнення цілей продуктивного використання та розвитку робочої сили або різних варіантів досягнення головних соціально-економічних цілей розвитку суспільства на тому чи іншому етапі з урахуванням ресурсних обмежень;

принцип соціальної орієнтованості: за низкою параметрів негативний вплив соціального капіталу на узгодженість потоків попиту і пропозиції робочої сили перевершує його позитивні результати, і тому кумулятивний ефект на національному рівні проявляється у посиленні соціальної напруги, дезорієнтації пошуків та уявлень населення на ринку праці та поглиблює диспропорції та параметри негативної сегментації останнього;

принцип економічної ефективності має на меті визначення широкого спектру дій, спрямованих на стимулювання розвитку в суспільстві бізнес-зв'язків, побудованих на довірі, що сприяють зниженню бюрократизму, транзакційних, інформаційних витрат тощо.

Список використаних джерел:

1. Терон І.В. Вплив соціального капіталу на стабільність розвитку ринку праці: контекст безпеки // Вчені записки Університету «КРОК» : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», 2018. - Вип. №4 (52). – С. 170-17
2. Coleman J.S. *Social Capital in the Creation of Human Capital* // *American Journal of Sociology*. - 1988. - Vol. 94. - P. 95–120.
3. Putnam R. *The Prosperous Community: Social Capital and Public Life* // *American Prospect*. - 1993. - P. 35–42.